

سیاست‌های کشاورزی و توسعه‌ی روستایی

تألیف:

دکتر حسین راحلی

(دانشیار گروه ترمج و توسعه‌ی روستایی دانشگاه تبریز)

احمد عیسی‌نژاد

(دانشجوی دکتری گروه کشاورزی دانشگاه تبریز)

سرشناسه: راحلی، حسین، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور: سیاست‌های کشاورزی و توسعه‌ی روستایی / حسین راحلی، امیر عیسی‌نژاد.
وضعیت نشر: تهران، نشر تالاب، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۳۶۰ ص: مصور، جدول.
فروست: نشر تالاب ۹۵؛ کشاورزی، پایداری، محیط‌زیست ۲.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۷۸-۷۴-۷
موضوع: کشاورزی پایدار.
موضوع: Sustainable agriculture
موضوع: عمران روستایی.
موضوع: Rural development
شناخت افزوده: عیسی‌نژاد، امیر، ۱۳۶۵-
ر.ه.بند: کنگره: ۱۳۹۸ ۵/۵۲ ۵/۴۹۴
رده‌بندی دیویی: ۳۳۸/۱۶
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۴۸۷۵۶۹

نشر تالاب
کتابخانه‌ای پایدار برای تهر

سیاست‌های کشاورزی و توسعه‌ی روستایی

تألیف: دکتر حسین راحلی (دانشیار گروه ترویج و توسعه‌ی روستایی دانشگاه تبریز)
مهندس امیر عیسی‌نژاد (دانشجوی دکترای توسعه‌ی کشاورزی دانشگاه تبریز)

لینتوگرافی، چاپ و صحافی آرمانسا

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه؛ برپایی: ۳۶۰ صفحه

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۷۸-۷۴-۷

© تمام حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ و طبق قرارداد در اختیار نشر تالاب است.

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات آن بدون اجازه‌ی کتبی ممنوع است.

متخلفان به‌موجب قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.
مسئولیت صحت مطالب کتاب بر عهده‌ی مؤلفان است.

نشر تالاب، ناشر تخصصی علوم و مهندسی محیط‌زیست؛ منابع طبیعی

علوم زمین؛ HSE؛ مدیریت شهری و آموزش‌های شهروندی؛ انرژی و توسعه‌ی پایدار

همراه: ۹۱۲۳۸۴۶۹۱۰

وبسایت: www.TalabPress.ir

مراکز پخش:

دانشپران: میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، نبش خیابان وحید نظری، پلاک ۱۴۲، تلفن: ۶۶۴۰۰۲۲۰

کتابپران: میدان انقلاب، خیابان شهید لبافی‌نژاد، بین خیابان دوازده فروردین و اردیبهشت، پلاک ۲۳۸، تلفن: ۶۶۴۸۳۵۴۵

فهرست مطالب

۱۳	پیش‌گفتار مؤلفان
۱۷	فصل اول: کلیات
۱۷	۱-۱. علم سیاست
۲۰	۱-۱-۱. تعریف سیاست
۲۰	۱-۱-۱-۱. تعاریف قدمت‌محور از سیاست
۲۲	۱-۱-۱-۲. تعاریف قدرت‌محور از سیاست
۲۲	۱-۱-۲. دولت
۲۴	۱-۱-۳. حکومت
۲۴	۱-۱-۴. ملت
۲۵	۱-۱-۵. قدرت
۲۷	۲-۱. سیاست‌های کشاورزی
۳۲	۳-۱. توسعه‌ی کشاورزی
۳۴	۴-۱. توسعه‌ی روستایی
۳۵	۵-۱. سیاست توسعه‌ی روستایی
۳۷	منابع فصل
۳۹	فصل دوم: تحلیل سیاست‌های کشاورزی و توسعه
۳۹	۱-۲. ایدئولوژی توسعه در کشورهای در حال توسعه
۴۲	۲-۲. سیاست توسعه در کشورهای در حال توسعه
۴۶	۳-۲. مراحل فرایند سیاست‌گذاری
۴۷	۱-۳-۲. آغاز سیاست
۵۰	۲-۳-۲. تدوین سیاست
۵۳	۳-۳-۲. اجرای سیاست
۵۴	۴-۳-۲. ارزیابی سیاست
۵۶	۴-۲. رویکردهای تحلیل سیاست‌های کشاورزی
۵۷	۱-۴-۲. رویکرد به حداکثر رساندن رفاه اجتماعی
۵۸	۲-۴-۲. سیاست به‌منزله‌ی نتیجه‌ی چانه‌زنی با گروه‌های فشار خصوصی (رویکرد کثرت‌گرا)

- ۶۱..... ۲-۴-۳. رویکرد استفاده از سیاست عمومی برای حفظ قدرت سیاسی
- ۶۲..... ۲-۵-۵. تدوین سیاست‌های کشاورزی
- ۶۳..... ۲-۵-۱. عناصر اساسی تدوین سیاست کشاورزی
- ۶۴..... ۲-۵-۱-۱. داده‌های پایه و اطلاعات
- ۶۵..... ۲-۵-۱-۲. تجزیه و تحلیل عمیق داده‌ها و اطلاعات
- ۶۵..... ۲-۵-۱-۳. بازیگران یا نقش‌آفرینان و ذی‌نفعان
- ۶۶..... ۲-۵-۱-۴. ظرفیت‌سازی
- ۶۶..... ۲-۵-۱-۵. ایجاد شبکه‌ی سیاست
- ۶۶..... ۲-۵-۱-۶. هم‌افزایی بین سیاست و اقتصاد سیاست‌گذاری
- ۶۷..... ۲-۵-۱-۷. رقابت‌پذیری منابع
- ۶۸..... ۲-۵-۱-۸. ریسک‌ها و تعادل بین مزایا و معایب
- ۶۹..... ۲-۵-۱-۹. سطوح ارتباطی با ادارات، مؤسسات دولتی و سایر ذی‌نفعان
- ۷۰..... ۲-۵-۲. بزرگ‌ترین چالش‌های تدوین سیاست کشاورزی
- ۷۱..... ۲-۵-۳. گام‌های اصلی فرایند تدوین سیاست کشاورزی
- ۷۳..... ۲-۵-۱-۳. تعیین اهداف و دستور کار سیاست کشاورزی
- ۷۳..... ۲-۵-۲-۳. تعیین اهداف و دستور کار سیاست کشاورزی
- ۷۴..... ۲-۵-۳-۳. تعیین اهداف و دستور کار سیاست کشاورزی
- ۷۴..... ۲-۵-۳-۴. تعیین اهداف و دستور کار سیاست کشاورزی
- ۷۴..... ۲-۵-۳-۵. تهیه‌ی برنامه‌ی زمان‌بندی
- ۷۵..... ۲-۵-۳-۶. تهیه‌ی پیش‌نویس سند سیاست
- ۷۸..... ۲-۵-۶. چهارچوب تحلیل سیاست‌های کشاورزی
- ۸۱..... ۲-۶-۱. چهارچوب ماتریس تحلیل سیاست
- ۸۳..... ۲-۶-۱-۱. شاخص‌های حمایتی
- ۸۶..... ۲-۶-۱-۲. شاخص‌های مزیت نسبی
- ۹۰..... منابع فصل

- ۹۳..... فصل سوم: سیاست‌های حمایت از بخش کشاورزی
- ۹۳..... ۳-۱. مقدمه
- ۹۳..... ۳-۲. سیاست اقتصادی چیست؟
- ۹۴..... ۳-۳. هدف از سیاست‌گذاری چیست؟
- ۹۵..... ۳-۴. سیاست‌ها و دلایل حمایت از بخش کشاورزی
- ۹۶..... ۳-۴-۱. اهمیت و ضرورت سیاست کشاورزی
- ۱۰۰..... ۳-۴-۱-۱. توجیه سنتی
- ۱۰۰..... ۳-۴-۱-۲. توجیه بر اساس رابطه‌ی کشش تقاضای محصولات کشاورزی و درآمد زارعین
- ۱۰۱..... ۳-۴-۱-۳. توجیه بر اساس بی‌ثباتی بخش کشاورزی
- ۱۰۱..... ۳-۴-۱-۴. توجیه بر اساس مزیت نسبی و ساختاری
- ۱۰۱..... ۳-۵-۱. ابزارها و سیاست‌های دخالت دولت در بازار محصولات کشاورزی
- ۱۰۳..... ۳-۵-۱. وضع قوانین
- ۱۰۳..... ۳-۵-۲. سیاست‌های مالی
- ۱۰۳..... ۳-۵-۳. تولید دولتی

۱۰۳	۶-۳ سیاست‌های حمایت‌کننده‌ی محصولات کشاورزی و درآمد کشاورزان
۱۰۴	۱-۶-۳ کنترل مقدار عرضه
۱۰۴	۲-۶-۳ افزایش در تقاضا
۱۰۴	۳-۶-۳ پرداخت مستقیم به زارعین
۱۰۴	۴-۶-۳ سیاست قیمت کف
۱۰۵	۷-۳ سیاست قیمت‌گذاری و تنظیم بازار محصولات کشاورزی
۱۰۶	منابع فصل
۱۰۷	فصل چهارم: سیاست‌های کشاورزی در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی
۱۰۷	۱-۴ ویژگی‌های عمده‌ی سیاست کشاورزی در کشورهای عضو (OECD)
۱۱۴	۲-۴ تحولات در حمایت از بخش کشاورزی
۱۱۹	۳-۴ تأمین خدمات عمومی برای بخش کشاورزی
۱۲۱	۴-۴ اعمال رینه بر مصرف‌کنندگان محصولات کشاورزی
۱۲۲	۵-۴ سیاست‌گذاری حمایتی در کشورهای عضو OECD
۱۲۴	۶-۴ خلاصه‌ی فصل
۱۲۶	منابع فصل
۱۲۹	فصل پنجم: سیاست‌ها و راهبردها: کاهش فقر روستایی
۱۲۹	۱-۵ مقدمه
۱۳۱	۲-۵ فقر
۱۳۳	۳-۵ انواع فقر
۱۳۳	۱-۳-۵ فقر مطلق
۱۳۳	۲-۳-۵ فقر نسبی
۱۳۴	۳-۳-۵ فقر موردی
۱۳۴	۴-۳-۵ فقر فراگیر
۱۳۴	۴-۵ خط فقر
۱۳۴	۱-۴-۵ خط فقر مطلق
۱۳۵	۲-۴-۵ خط فقر نسبی
۱۳۶	۵-۵ شاخص‌های فقر
۱۳۶	۱-۵-۵ شاخص نرخ فقر
۱۳۶	۲-۵-۵ شاخص شکاف فقر
۱۳۷	۳-۵-۵ شاخص فوستر
۱۳۷	۴-۵-۵ شاخص پایداری فقر (PSI)
۱۳۸	۶-۵ فقر روستایی
۱۴۴	۷-۵ عوامل اصلی فقر روستایی
۱۴۵	۸-۵ رابطه‌ی رکود کشاورزی و فقر روستایی
۱۴۸	۹-۵ دیدگاه‌های کاهش فقر روستایی
۱۴۹	۱۰-۵ رابطه‌ی رشد بخش کشاورزی و کاهش فقر روستایی
۱۵۰	۱۱-۵ راهکارهای کاهش فقر
۱۵۰	۱-۱۱-۵ سیاست‌های مستقیم کاهش فقر

۱۵۱	۵-۱۱-۲. خدمات اجتماعی عمومی.....
۱۵۱	۵-۱۱-۳. عوامل نهادی.....
۱۵۲	۵-۱۲. نقش دولت‌ها در شکست سیاست‌های کاهش فقر.....
۱۶۰	۵-۱۳. خلاصه‌ی فصل.....
۱۶۱	منابع فصل.....
۱۶۵	فصل ششم: سیاست اعتبارات در کشورهای در حال توسعه.....
۱۶۵	۶-۱. بازارهای اعتباری و مالی روستایی در کشورهای در حال توسعه.....
۱۷۰	۶-۲. اهداف سیاست قدیمی اعتبارات.....
۱۷۲	۶-۳. نهادهای سیاست قدیمی اعتبارات.....
۱۷۲	۶-۳-۱. بانک‌های دولتی کشاورزی.....
۱۷۲	۶-۳-۲. رمان‌های توسعه‌ای چندمنظوره.....
۱۷۳	۶-۳-۳. ادارات محصولی و پروژه‌ای.....
۱۷۳	۶-۳-۴. بانک‌های تجاری.....
۱۷۳	۶-۳-۵. تعاونی‌های گروه‌های کشاورزی.....
۱۷۳	۶-۴. ابزارهای سیاست قدیمی اعتبارات.....
۱۷۴	۶-۴-۱. کاهش نرخ بهره.....
۱۷۴	۶-۴-۲. هدفمندی اعتبارات.....
۱۷۵	۶-۴-۳. مقررات تسهیم وام.....
۱۷۵	۶-۴-۴. ابزارهای متفرقه.....
۱۷۵	۶-۵. نارسایی‌های سیاست گذشته‌ی اعتبارات.....
۱۷۶	۶-۵-۱. قابلیت مصرف در امور دیگر.....
۱۷۷	۶-۵-۲. بهره‌ی پایین.....
۱۷۸	۶-۵-۳. هزینه‌های مبادله.....
۱۷۸	۶-۵-۴. بازپرداخت وام.....
۱۷۹	۶-۵-۵. عدم سپرده‌گذاری.....
۱۷۹	۶-۶. اهداف جدید و ابزارهای جدید.....
۱۸۰	۶-۶-۱. تجهیز پس‌اندازها.....
۱۸۱	۶-۶-۲. میزان نرخ بهره.....
۱۸۱	۶-۶-۳. بازپرداخت وام‌ها.....
۱۸۲	۶-۶-۴. نوآوری‌های نهادی.....
۱۸۴	۶-۶-۵. نکته‌ای در باب سرعت تغییرات.....
۱۸۴	۶-۷. دهقانان، قرض‌دهندگان و سیاست اعتبارات.....
۱۸۶	۶-۸. خلاصه‌ی فصل.....
۱۸۸	منابع فصل.....
۱۹۱	فصل هفتم: سیاست امنیت غذایی.....
۱۹۱	۷-۱. مقدمه.....
۱۹۳	۷-۲. سیاست غذا چیست؟.....
۱۹۴	۷-۳. آیا سیاست غذا برگرفته از منافع مادی است یا ارزش‌های اجتماعی؟.....

۱۹۶	۴-۷. آیا سیاست غذا، پدیده‌ای جهانی است یا محلی؟
۱۹۷	۵-۷. مهم‌ترین بازیگران در سیاست غذا چه کسانی هستند؟
۱۹۸	۶-۷. آیا سیاست غذا و کشاورزی دچار تغییر شده است؟
۱۹۹	۷-۷. سیر تحول در مفاهیم و تعاریف امنیت غذایی
۲۰۲	۸-۷. شاخص‌های امنیت غذایی
۲۰۴	۹-۷. امنیت غذایی، فقر و توسعه
۲۰۵	۱۰-۷. وضعیت و چالش‌های امنیت غذایی در جهان
۲۰۷	۱۱-۷. عوامل تأثیرگذار بر وضعیت امنیت غذایی در جهان
۲۰۷	۱-۱۱-۷. سیاست جهانی
۲۰۸	۲-۱۱-۷. تجارت
۲۰۸	۳-۱۱-۷. سیر نظام غذایی زنجیره‌ای
۲۰۹	۱۲-۷. زنجیره امنیت غذایی
۲۱۰	۱۳-۷. آینده و امنیت غذایی
۲۱۰	منابع فصل
۲۱۳	فصل هشتم: مدیریت ریسک و نقش بیمه‌ی کشاورزی
۲۱۳	۱-۸. مقدمه
۲۱۴	۲-۸. منابع ریسک در کشاورزی
۲۱۸	۳-۸. استراتژی‌های کشاورز برای مدیریت ریسک در کشاورزی
۲۲۰	۴-۸. نقش و اهداف بیمه‌ی کشاورزی
۲۲۲	۵-۸. تغییر آب و هوا و بیمه‌ی کشاورزی
۲۲۴	۶-۸. محدودیت‌های بیمه‌ی کشاورزی
۲۲۵	۷-۸. تأمین مالی ریسک محصولات کشاورزی و نقش بیمه‌ی کشاورزی
۲۲۵	۸-۸. شکست طرح حمایتی دولتی از بیمه‌ی همه‌ی عوامل خطر
۲۲۶	۹-۸. تجدید نظر در زمینه‌ی بیمه‌ی کشاورزی
۲۲۷	۱۰-۸. جداسازی بخش‌های کشاورزی تجاری
۲۲۸	۱۱-۸. تأمین مالی ریسک کشاورزی
۲۳۰	۱۲-۸. اتحادیه‌ی ملی بیمه‌ی کشاورزی
۲۳۱	۱۳-۸. الزامات بیمه‌ی محصولات کشاورزی
۲۳۱	۱-۱۳-۸. الزامات سیاسی
۲۳۱	۲-۱۳-۸. مدیریت اطلاعات
۲۳۱	۳-۱۳-۸. چهارچوب مقرراتی و مدیریتی
۲۳۲	۴-۱۳-۸. موارد تأمین مالی خسارت
۲۳۲	۵-۱۳-۸. اطلاعات و آموزش
۲۳۲	۶-۱۳-۸. تخصص‌های فنی
۲۳۲	۱۴-۸. انواع خدمات بیمه‌ای
۲۳۳	۱-۱۴-۸. بیمه‌ی تک‌خطره
۲۳۳	۲-۱۴-۸. بیمه‌ی چندخطره
۲۳۳	۳-۱۴-۸. بیمه‌ی عملکرد
۲۳۴	۴-۱۴-۸. بیمه‌ی قیمت

۲۳۴	۸-۱۴-۵. بیمه‌ی درآمد
۲۳۴	۸-۱۴-۶. بیمه‌ی درآمد خالص
۲۳۵	۸-۱۴-۷. بیمه‌ی کل مزرعه
۲۳۵	۸-۱۴-۸. بیمه‌ی جامع مزرعه‌داران
۲۳۵	۸-۱۴-۹. بیمه‌ی متقابل
۲۳۶	۸-۱۴-۱۰. بیمه‌ی شاخص عملکرد منطقه
۲۳۶	۸-۱۴-۱۱. بیمه‌ی شاخص درآمد منطقه
۲۳۶	۸-۱۴-۱۲. بیمه‌ی شاخص غیرمستقیم
۲۳۶	۸-۱۴-۱۳. حساب‌های تثبیت
۲۳۶	۸-۱۴-۱۴. کمک‌های موردی
۲۳۶	۸-۱۵. تعریف مفاهیم بیمه‌ی محصولات کشاورزی در ایران
۲۳۸	۸-۱۶. راه‌رهای بهبود بیمه‌ی کشاورزی
۲۳۸	۸-۱۶-۱. تخصیص نقش از یارانه‌های دولت به آموزش
۲۳۸	۸-۱۶-۲. تسهیل و تسهیل‌گذاری در تشکیل پایگاه‌های آماری
۲۳۹	۸-۱۶-۳. تعیین دقیق زمین‌های آمین یارانه‌ها و مواردی که یارانه باید به آن تخصیص یابد
۲۳۹	۸-۱۶-۴. طبقه‌بندی ریسدها بر حسب مناطق و بیمه‌گزاران
۲۳۹	۸-۱۶-۵. دسته‌بندی بیمه‌های دامی و جلب مشارکت بیش‌تر کشاورزان در تأمین مالی طرح‌های بیمه
۲۴۰	
۲۴۱	۸-۱۶-۶. ارائه‌ی برنامه‌ی زمان‌بندی مناسب برای اجرای عملیات بیمه
۲۴۲	۸-۱۶-۷. ایجاد تنوع در محصولات بیمه‌ای
۲۴۳	۸-۱۶-۸. تدوین مقرراتی برای تنوع‌بخشی به شافع کسب درآمد صندوق بیمه
۲۴۳	۸-۱۶-۹. ایجاد فضای رقابتی در بازار بیمه به‌منظور حضور مؤثر بخش خصوصی
۲۴۴	۸-۱۶-۱۰. همکاری بخش دولتی و خصوصی در زمینه‌ی ارزیابی خسارت و بیمه‌ی اتکالی
۲۴۵	۸-۱۶-۱۱. نگهداری ذخایر به‌منظور کاهش خسارت و مخدات خسارات بزرگ
۲۴۵	۸-۱۶-۱۲. گسترش همکاری‌ها با بخش خصوصی، به‌ویژه در زمینه‌ی محصولات نوین بیمه‌ای
۲۴۷	۸-۱۶-۱۳. تعیین فرانشیز و سیستم جرایم و پاداش‌ها
۲۴۷	۸-۱۶-۱۴. فراهم آوردن مشارکت مالی برای پرداخت حق بیمه‌ی خساردهای درآمدی ناشی از بلایای طبیعی
۲۴۸	۸-۱۶-۱۵. حمایت از ایجاد صندوق‌های بیمه‌ی متقابل با هدف گسترش بیمه‌ی کشاورزی
۲۴۸	۸-۱۶-۱۶. ایجاد و حمایت از نهادهای تأمین مالی خرد
۲۴۹	۸-۱۶-۱۷. استفاده از ابزارهای سیاست تشویقی برای فراگیری بیمه‌ی کشاورزی
۲۴۹	۸-۱۶-۱۸. همکاری با بیمه‌گران کشورهای منطقه برای ایجاد بازارهای بزرگ بیمه
۲۴۹	۸-۱۶-۱۹. سرمایه‌گذاری و ایجاد زمینه برای استفاده از فناوری‌های نوین در بیمه‌ی کشاورزی
۲۵۰	منابع فصل
۲۵۳	فصل نهم: سیاست‌ها و پارادایم‌های آب
۲۵۳	۹-۱. مقدمه
۲۵۶	۹-۲. برنامه‌ریزی و مدیریت آب در قرن بیستم
۲۵۷	۹-۳. افول رویکردهای برنامه‌ریزی قرن بیستم
۲۵۸	۹-۴. سیاست آبیاری

۲۶۰	۵-۹. اهداف سیاست آبیاری
۲۶۲	۶-۹. انواع آبیاری و انتخاب فناوری
۲۶۵	۷-۹. مفاهیم اقتصادی سیاست آبیاری
۲۶۶	۱-۷-۹. کالاهای عمومی
۲۶۶	۲-۷-۹. اثرات بیرونی
۲۶۷	۳-۷-۹. منابع دارای دسترسی آزاد
۲۷۰	۸-۹. مدیریت آبیاری و آب‌بها
۲۷۲	۱-۸-۹. راه‌حل‌های عملی مدیریت آبیاری و آب‌بها
۲۷۳	۱-۸-۹. استفاده از کشاورزان
۲۷۳	۲-۸-۹. مشارکت کشاورزان
۲۷۳	۳-۸-۹. تکنیک کارها
۲۷۴	۱-۸-۹. آب‌بها
۲۷۵	۹-۹. آبیاری در محیط‌های دارای محدودیت منابع
۲۷۶	۱۰-۹. سیاست‌های بهره‌وری آب
۲۸۴	۱۱-۹. سیاست‌های آب در کشورهای چین و هند
۲۸۴	۱-۱۱-۹. افزایش بهره‌وری
۲۸۵	۲-۱۱-۹. انتقال آب
۲۸۶	۳-۱۱-۹. استحصال آب باران
۲۸۷	۴-۱۱-۹. بازیافت آب
۲۸۸	۵-۱۱-۹. نمک‌زدایی
۲۸۹	۶-۱۱-۹. کنترل و مدیریت آلودگی آب
۲۹۲	۷-۱۱-۹. کنترل و مدیریت سیل
۲۹۳	۸-۱۱-۹. کنترل و مدیریت خشکسالی
۲۹۴	۱۲-۹. خلاصه‌ی فصل
۲۹۶	منابع فصل
۳۰۱	فصل دهم: سیاست توسعه‌ی روستایی و کشاورزی
۳۰۱	۱-۱۰. مقدمه
۳۰۲	۲-۱۰. کشاورزی و توسعه‌ی روستایی در سطح جهانی
۳۰۶	۳-۱۰. اقتصاد تولید و توسعه‌ی جامعه‌ی روستایی در ایالات متحده
۳۰۷	۴-۱۰. مسائل مفهومی و نارسایی‌های تحقیقاتی موجود در مطالعات
۳۰۹	۵-۱۰. مفهوم‌سازی نتایج و مکانیزم‌های توسعه‌ی روستایی و تأثیرگذاری کشاورزی بر آن‌ها
۳۱۱	۶-۱۰. نقاط قوت و ضعف پژوهش‌های رایج
۳۱۳	۷-۱۰. کشاورزی و توسعه‌ی روستایی: یافته‌های کلی
۳۱۴	۸-۱۰. کشاورزی تولیدی و سیاست توسعه‌ی روستایی
۳۱۵	۹-۱۰. کشاورزی جایگزین و توسعه‌ی روستایی
۳۱۶	۱۰-۱۰. نقش کشاورزی جایگزین در ارتقای رفاه جوامع محلی
۳۱۹	۱۱-۱۰. کشاورزی در مناطق روستا-شهری (پیراشهری)
۳۲۱	۱۲-۱۰. توسعه‌ی زنجیره‌ی ارزش در میان تولیدکنندگان کوچک و متوسط

۳۲۲	۱۰-۱۳. خلاصه: کشاورزی جایگزین و توسعه‌ی روستایی
۳۲۵	منابع فصل
۳۲۹	فصل یازدهم: توسعه‌ی روستایی و سیاست روستایی
۳۲۹	۱-۱۱. اقتصاد کشاورزی و اقتصاد روستایی
۳۳۲	۲-۱۱. دلایل نیاز به سیاست روستایی
۳۳۲	۱-۲-۱۱. کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته
۳۳۴	۲-۲-۱۱. کشورهای توسعه‌یافته
۳۳۸	۳-۱۱. رهیافت‌های توسعه‌ی روستایی در یک چشم‌انداز تاریخی
۳۳۸	۱-۳-۱۱. از جنگ جهانی دوم تا سال ۱۹۸۰: نقش دولت در توسعه‌ی روستایی
۳۴۲	۳-۱۱. دهه‌ی ۱۹۸۰: احیای نقش بازار
۳۴۴	۳-۱۱. دهه‌ی ۱۹۹۰: زمینه‌های نوین برای توسعه‌ی روستایی
۳۴۴	۱-۳-۳-۱۱. نقش بازار
۳۴۶	۳-۳-۱۱. نقش دولت
۳۵۲	۳-۱۱-۳. نقش جامعه‌ی مدنی
۳۵۶	منابع فصل

روند تغییرات به‌وجود آمده در عرصه‌های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جهان، موجب تغییر در کنش و واکنش‌های مدیریتی نسبت به هر یک از این عرصه‌ها شده است. سیر قهقراپی منابع طبیعی تجدیدناپذیر، تداوم توزیع ناعادلانه منابع درآمدها در سطح جهان (به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه)، افزایش نگرانی‌ها در خصوص پایایی کشاورزی فعلی، افزایش تعارضات در سطح محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی بر سر کنترل منابع آب و ... همه حکایت از آرام در بازنگری و نواندیشی در خصوص پارادایم‌های توسعه‌ی کشاورزی و رویکردهای برنامه‌ریزی منابع محدود و سیاست‌گذاری‌های کلان و خرد دارند.

از سوی دیگر توجه به منافع حاصل از سیاست‌گذاری در نحوه‌ی توزیع آن از دیرباز مورد توجه اقتصاددانان و تئوری‌پردازان توسعه بوده است. پرفسور پیگو (مارشال و استاد کینز) با ابراز این عقیده که «هر سیاستی لزوماً به نفع گروه و به ضرر گروهی دیگر منتهی می‌شود»، پای قضاوت‌های ارزشی و ملاحظات توزیعی و سیاسی را در مطالعات اقتصادی توسعه به میان کشید. برخی نیز اثرات تفکرات پیگو به اقتصاددانان بعدی (به‌ویژه کینز) را عامل پذیرش مداخله‌ی دولت در امور اقتصادی به‌ر، در شرایط رکود اقتصادی و بیکاری در جامعه می‌دانند؛ لذا امروزه نه‌تنها مداخله‌ی دولت در امور اقتصادی جوامع اجتناب‌ناپذیر است، بلکه هر سیاستی که آنان اتخاذ کنند (خواه سیاست اقتصادی، اجتماعی و یا خط‌مشی سیاسی) آثار متفاوتی خواهد داشت و به‌تبع هر سیاستی که در خصوص مسائل اجتماعی اقتصادی (مانند فقرزدایی، اشتغال‌زایی، توسعه‌ی روستایی و کشاورزی و ...) اتخاذ می‌شود، آثار متفاوتی به منصفی ظهور می‌رسد.

1. Arthur Cecil Pigou (1877-1959)
2. Alfred Marshall (1842-1924)
3. John Maynard Keynes (1883-1946)

عجم اوغلو^۱ و راینسون^۲ دو اقتصاددان برجسته دانشگاه‌های ام‌آی‌تی و هاروارد در کتاب «چرا ملت‌ها (کشورها) شکست می‌خورند»^۳ توجه ویژه‌ای به نقش نهادهای سیاست‌گذاری هر کشور در خصوص برنامه‌های فقرزدایی و رفع موانع ساختاری در توسعه‌ی هر کشور داشته‌اند. آن‌ها سیر توسعه و «فقرزایی» در دو کشور همسایه‌ی کره‌ی جنوبی و کره‌ی شمالی و کشورهایی مانند مصر، یمن، لیبی، بحرین، سیرالئون و زیمبابوه را به روش اعمال قدرت سیاسی و انحصاری بودن آن در دست گروه معدودی از نخبگان هر جامعه و به هزینه‌ی انبوه مردم هر جامعه نسبت می‌دهند؛ به عبارتی خط‌مشی نهادهای سیاست‌گذاری در چنین کشورهایی در راستای رشد و توسعه و فقرزدایی نبوده و موجب تمرکز و انحصار درآمدها شده است.

جفری ساکس^۴ مشاور سازمان ملل، دلایل فقر هر کشور را مربوط به گرما، زمین غیرحاصل‌خیز، آلودگی به مالاریا و شنگسالی بیان کرده و به اعتقاد وی بدون سرمایه‌گذاری اولیه‌ای که برای غلبه بر مشکلات فراگیر به آن‌ها کمک نماید، هرور بودن برای آنان دشوار است. به زعم وی کمک خارجی با یاری‌رسانی به کشورهای فقیر برای سرمایه‌گذاری در این زمینه مهم می‌تواند جرقه‌ی آغازی برای چرخه‌ای مطلوب و رهایی از چرخه‌ی فقر باشد.

ساکس در کتاب «پایان فقر»^۵ در سال ۲۰۰۵ منتشر شد، به این بحث می‌پردازد که اگر جهان ثروتمند به تعهد سالانه ۱۹۵ میلیارد دلار کمک خارجی بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۵ عمل کند، در پایان این دوره، فقر به‌طور کلی ریشه کن خواهد شد.

در جبهه‌ی مقابل دیدگاه ساکس، ویلیام استرلی^۶ از دانشگاه نیویورک نویسنده‌ی کتاب‌های «مسئولیت انسان سفیدپوست»^۷ و «جست‌وجوی گریزان برای رشد»^۸ و دامیسایو^۹ (اقتصاددان زامبیایی و مشاور سابق بانک جهانی)^{۱۰} نویسنده‌ی کتاب «کمک‌رسانی بیهوده (مرده)»^{۱۱} به موانع برجسته‌ترین چهره‌های مخالفت با کمک‌های خارجی مطرح شده‌اند. از نظر آنان، کمک‌های خارجی در حال که نهادهای دولت‌های محلی را فاسد می‌کند، لابی‌گری‌های خودتدوام‌بخش مؤسسات کمک‌رسانی را به‌رودی‌آوردند و مانع یافتن راه‌حل‌های این کشورها برای نجات خود می‌شوند.

1. Daron Acemoglu (1967-)

2. James A. Robinson (1960-)

3. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty

4. Jeffrey Sachs (1954-)

5. The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time (Penguin, 2005)

6. William Easterly (1957-)

7. The White Man's Burden

8. The Elusive Quest for Growth

9. Dambisa Moyo (1969-)

10. World Bank

11. Dead Aid: Why Aid Is Not Working and How There Is a Better Way for Africa. (2009)

به نظر آنان اگر بازارها و انگیزه‌ها درست تعریف شده باشند، مردم می‌توانند راه‌حل مشکلات خود را پیدا کنند و نیازی به دریافت صدقه و اعانه از کشورهای خارجی و حتی دولت‌های خودشان ندارند.

هم‌چنین دوفلو^۱ و برنجی^۲ (استاد اقتصاد دانشگاه ام‌آی‌تی و استاد سابق دانشگاه‌های هاروارد و پرینستون؛ برندگان جایزه نوبل اقتصاد در سال ۲۰۱۹ میلادی) در کتاب خود تحت عنوان «اقتصاد فقیر»^۳ به بازاندیشی بنیادین در شیوهی مبارزه با فقر جهانی پرداخته و با استناد به آمار و مطالعات وسیع میدانی که در سطح چندین کشور آفریقایی و آسیایی انجام داده‌اند، رویکردهای کلاسیک مبارزه با فقر را مورد انتقاد قرار داده‌اند. از نظر آنان چندان مهم نیست که منبع اعتبار و پول از کجا تأمین می‌شود، بلکه مسئله اصلی در نحوه صرف هزینه است؛ به عبارتی، آ‌های کمک اثربخش به فقرا بایستی شناسایی شوند.

لذا تاکنون، رسیدن به رفاهیتی که اجماع نظری و عملی بر اتخاذ آن حاصل شده باشد ارائه نشده است. در این راستا کشورهای مختلف بر اساس سطوح توسعه‌یافتگی و سیاست‌های کلان‌کشوری، طیفی از راهبردها و رفاه‌ها، فقرزدایی و توسعه‌ی روستایی و کشاورزی را سرمشق اقدام قرار داده‌اند. در میان کشورهای جهان سوم که تحت تأثیر این سیاست‌ها قرار گرفته‌اند، دگرگونی‌های اجتماعی بر اساس خط‌مشی و طرح و نقشه انجام می‌شود.

اتخاذ و اجرای سیاست‌های توسعه‌ی کشاورزی و روستایی نیز بخشی از دگرگونی‌های اجتماعی و اقتصادی هر جامعه هستند و زمانی که هر پارادایم، استراتژی و سیاستی از طریق سیستم دولتی (به‌عنوان سیستم‌های نهادهای ویژه هر کشور) وارد مجرای اجرای می‌گردد، اثرات متفاوتی در راستای توسعه‌ی بخشی کلان کشورها به‌وجود می‌آیند.

کشورها و مناطق مختلف جهان، متناسب با شرایط و اولویت‌ها، رویکردها، استراتژی‌ها و سیاست‌های توسعه‌ی کشاورزی و روستایی متفاوتی را در پیش گرفته‌اند. قطعاً نمی‌توان بدین در نظر گرفتن تجربیات جهانی در این زمینه و با تمرکز بر پارادایم‌های منسوخ توسعه، توفیق چندانی داشت.

بر این اساس در کتاب حاضر ضمن معرفی کلیاتی از موضوع سیاست، به سیاست‌های حمایت از بخش کشاورزی، سیاست‌های کشاورزی در کشورهای عضو OECD، سیاست‌های کاهش فقر روستایی، سیاست اعتبارات کشاورزی و روستایی، سیاست امنیت غذایی، مدیریت ریسک و نقش بیمه‌ی کشاورزی و سیاست‌های آب پرداخته شده و پارادایم‌ها، استراتژی‌ها و تجارب بین‌المللی به‌کاررفته در این خصوص نیز معرفی شده‌اند.

1. Esther Duflo (1972)

2. Abhijit Banerjee (1961-)

3. Poor economics

این کتاب می‌تواند برای دانشجویان مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی رشته‌های توسعه‌ی روستایی، برنامه‌ریزی روستایی، توسعه و اقتصاد کشاورزی، کارشناسان و مدیران و برنامه‌ریزان حیطه‌ی کشاورزی و روستا به کار گرفته شود.

بدیهی است مطالب و محتوای این کتاب عاری از خطا و نواقص نیست؛ لذا انتظار بر این است که محققان، اساتید، دانش‌پژوهان و فرهیختگان مسائل توسعه‌ی اقتصادی، کشاورزی و روستایی کشور با نقد و بررسی عالمانه خویش، جهت رفع کاستی‌های موجود، مؤلفین این اثر را یاری نمایند.

حسین راحلی؛ امیر عیسی‌نژاد